

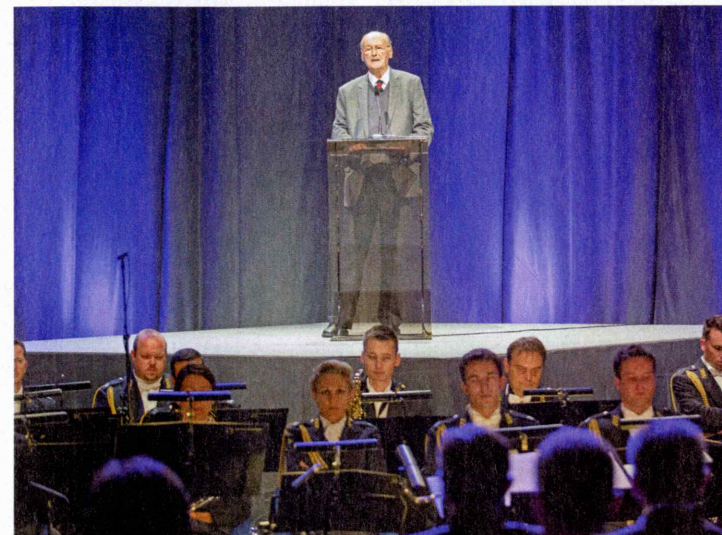

Komunistični krvniki so večino obsojencev pobili v Mozlju, sodni proces pa je bil dejansko samo farsa, saj so že pred tem zunaj sodno pobili mnoge potencialne nasprotnike revolucije.

štiri dni kopati štiri globoke oglate jame za vasjo Mozelj. Bile so velike nekako 4 x 4 metre. Pozneje smo skopali še nekaj manjših jam. Ko so bile jame skopane, so vodne komisarije poklicali na razgovor. Komisar Franci nam je povedal, da so jame skopane za tiste, ki bodo obsojeni na smrt. Dodal je še, da mi, desetarji, vodniki in politdelegati, moramo dati dober zgled in začeti prvi streljati. Pozno zvečer smo dočakali prvo avtoblindo. Skozi odprtino oklopnika so začeli prihajati obsojenci. Bili so zvezani posamič in vsi skupaj še k eni vrvi. To jih je močno oviralo, ko so lezli skozi kupolo. Kolono smrti je ovijala popolna tišina. Po izstopu zadnjega obsojenca so se morali sleči do golega. Ko je posameznik prišel na vrsto, je moral stopiti pred jamo in tedaj je s smrtonosnim regljanjem zapela brzostrelka. Žrtev se je zvrnila v jamo. Tako je bilo do zadnjega. Podobno se je dogajalo kar nekaj naslednjih noči. Koliko je bilo ustreljenih, ne vem. Prav gotovo jih je bilo precej več, kot je bilo obsojenih na smrt v Kočevju. »

Od 9. do 11. oktobra 1943 so v kočevski kinodvorani na kočevskem procesu obsodili na smrt 16 vaških stražarjev in plavogardistov, pobili pa so jih nekaj sto.

O usodi ujetnikov z Grčaric in s Turjaka so razpravljali le malo prej na kočevskem zboru odposlancev, očitno so tudi »čistili« teren pred drugim zasedanjem Avnoja v Jajcu. Sedemdeset let kasneje so stari revolucionarji spet slavili njihov zločin.

Kočevski proces 1943

Ive A. Stanič, foto: Gregor Pohleven, Polona Avanzo, arhiv Demokracije

Bila je vojna: čas strahu, brezupa in grozot. Veliko ljudi je dan za dnem s sklonjeno glavo stopalo proti na sveže izkopani jami ali pred žrelo zapuščenega brezna. Vsak strel iz orožja je napovedal konec nekega življenja.

To je bil čas brezumja in sovražstva na eni strani in čas nesmiselnega žrtvovanja na drugi. To je bil čas prekletstva, čas brezizhodnosti, v katerem se je odločala usoda nekega naroda. Pa smo nekateri vendarle preživeli. Toda za kakšno ceno?!

Zapovedana pozaba Kočevski proces leta 1943 je bolj podoben grozljivki kot običajni zgodbi. Dogodek je potisnjen v medvojno obdobje, ko se je častihlepna

slovenska komunistična oblast kar tako poigravala s svojim ljudstvom. Določala je, kdo sme ostati pri življenju in kdo mora umreti. Nihče ni smel vedeti, kaj se je dogajalo in pripravljalo v partijskem zakulisju. Le posvečenim so bile zaupane »velike« in za slovenski narod »pomembne« naloge. Dogodki, ki so pozneje morali pol stoletja v prisilno pozabo, so bili priče neustavljivega sovražstva, sadističnemu mučenju in največjemu barbarstvu naših »osvoboditeljev«

med drugo svetovno vojno. Naš razum in še manj naše srce takih dogodkov ne moreta dojeti in razumeti, še posebej če pomislimo, da obsojeni akterji niso smeli niti dostojno umreti, saj jim ni bila vročena obsodba niti dodeljena pravica do groba, do imena, do spokojnega miru.

Pri odkrivanju zgodovinskih dejstev je dogodek, ki se je zgodil le teden dni pred kočevskim procesom, zelo pomemben. Na Zboru odposlancev slovenskega

naroda v Šeškovem domu v Kočevju je slovenska partija med drugim sprejela sklep, da bo oblast sprejela ona sama in da je treba čim prej odstraniti belo in plavogardo (Jugoslovansko vojsko v domovini). V Kočevju je bilo takrat okrog 1.200 ujetnikov. Naši partizanski »osvoboditelji« se niso uprli prihajajočim Nemcem, pač pa so začeli po hitrem postopku pobijati ujetnike. Od 9. do 11. oktobra 1943 so v kočevski kinodvorani obsodili na smrt 16 vaških

stražarjev in plavogardistov, pobili pa so jih nekaj sto. Več noči so pobijali ujetnike tudi v Mozlju. Po nekaterih podatkih in na podlagi pričevalcev ležijo na severni strani Mozlja 103 mladi slovenski protikomunisti, po drugih virih pa 110 oziroma 115. Posebna državna raziskovalna komisija je pri nekajkratnih poskusih doslej našla le 5 človeških okostij. Več o zločinih v okolici Mozlja je mogoče prebrati v knjigi partizana in poznejšega duhovnika Franca Špeliča Vrnili se bom k očetu, v zapisnikih prisilnega mobiliziranca Stanislava Maverja iz Zagradca, v poročilu I. bataljona VOS iz Zagradca, v knjižni literaturi, zbornikih, referatih in v razpravah, shranjenih v ustreznih slovenskih ustanovah.

Franc Špelič je v svoji knjigi na straneh 61–63 napisal naslednje: »Samega procesa nimam v spominu, spomnim pa se, da smo morali

Krvava pravosodna komedija

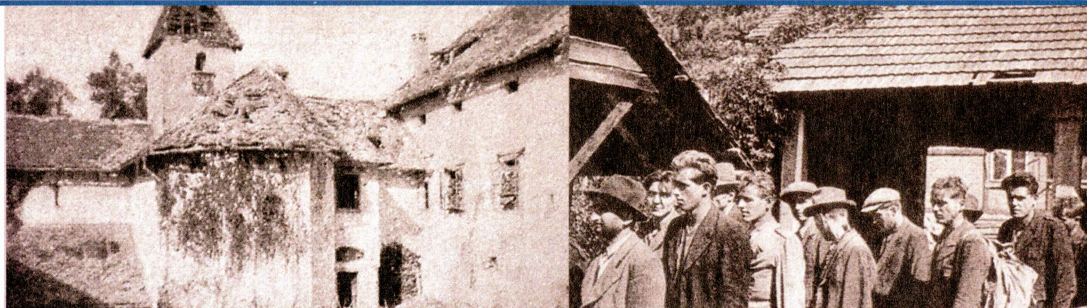
Danes, po 70 letih, lahko ugotovimo, da je bilo medvojno partizansko sojenje v Kočevju in pobijanje v Mozlju eno najbolj krvavih primerov pravosodnih komedij komunističnega sistema. Danes ugotavljamo, da medvojna komunistična oblast ni pobijala narodnih izdajalcev, ampak protirevolucionarje. Na procesu niso morali posameznikov, ampak celotno politično opozicijo. Takratni sistem je temeljil na krvi, zato je bil zločinski, saj je bil umor za komuniste legitimno sredstvo. Sistem je zločin dopuščal, še več, spodbujal ga je. Zločin je bil v sistem vgrajen.

Enako pomembno je tudi dejstvo, da komunistična vlada leta 1943 še ni obstajala. Takrat se je samooklicana slovenska komunistična oblast šele borila za oblast. Kot taka ni imela sodne oblasti in pravice izživljati se nad ujetimi nasprotniki. Partizansko vojaško sodišče v Kočevju takrat še zdaleč ni predstavljalo svobodnega izražanja volje večine slovenskega naroda. Šele novembra 1943 je partija sklicala komunistične veljake in sodelavce OF na zasedanje v Jajce, kjer se je oklicala za edino veljavno vladno v Jugoslaviji. Zato je bil proces v Kočevju brez objektivno pravne podlage. Med

drugim je kršil najpomembnejše pravno načelo: tožnik ne sme biti hkrati tudi sodnik. Na kočevskem procesu pa je bila Komunistična partija Slovenije hkrati tožilec, zagovornik in sodnik. Vsa svetovna javnost je morala biti prepričana, da je vrhovno vojaško sodišče od 21 oseb obsodilo na smrt le 16 ljudi, preostale pa je oprostilo. Danes vemo, da je ta trditev komunistov ena njihovih največjih laži, saj so v nočnih urah pobijali še ves mesec oktober 1943.

Temna stran meseca Kočevski proces pomeni novo vrsto zločinstva. Zaporniki so bili obsojeni ▶

Danes, po 70 letih, lahko ugotovimo, da je bilo medvojno partizansko sojenje v Kočevju in pobijanje v Mozlju ena najbolj krvavih pravosodnih komedij komunističnega sistema.

Kočevski proces je sledil tragediji na Turjaku in Grčaricah, ko so komunisti s pomočjo italijanskega topništva zlomili protirevolucionarne enote.

samo zato, ker so nosili orožje in se bojevali proti komunizmu. Vse bolj se je kazala in oblikovala metoda komunističnega prava: komunisti so naprtili »krivcem« razne zločine, potem pa od obtožencev zahtevali, naj dokažejo, da teh zločinov niso storili.

Kočevski proces je nekakšna druga plat medalje, ki je Slovenci skorajda ne poznamo. Proces lahko Slovincem odpre oči in tako posamezniki pridobijo nova vedenja o naši do skrajnosti zavedeni polpretekli zgodovini. Potem

vedelo in čutilo, da v partizanskih vrstah raste nov okupator, ki je silnejši od Nemcev in Italijanov, bolj grozovit v svojih dejanjih in stalnejši v svojem obstoju, saj je na naši zemlji ostal in nadaljeval s komunističnem terorjem.

Komunistična zavajanja in laži je potrdil tudi Milovan Djilas, eden glavnih izvajalcev komunistične revolucije v Jugoslaviji. V svojih knjigah je priznal: »Lahko rečemo, da je večina političnih zločincev v pravem pogledu nedolžna. Obsojali in pobijali so jih

postavitev spominskega znamenja na stavbo kočevske kinodvorane niso bile sprejete. Slovenska partija se je namreč zavedala, da okrog kočevskega procesa mrgoli zločinov, zato ga je »obesila na klin« in ga prepovedala javno omenjati.

Po končanem kočevskem procesu so partizani bežali pred Nemci in se umaknili iz Kočevja. Poleg škode, ki jo je storila nemška ofenziva, so za seboj pustili največje razdejanje partizani. Ob številnih grobovih je bilo videti več kot žalostno sliko: porušene

rudniške naprave, požgana delavska kolonija, uničen del tekstilne tovarne, požgan vzhodni del osnovne šole, uničen južni del kinodvorane, skoraj v celoti porušeno mestno jedro z Auerspergovim gradom.

Zaradi prikrivanja dogodkov v Kočevju in Mozlju oktobra leta 1943 danes celo Mozeljčani, po preteku 70 let, premalo vedo oziroma niso dovolj informirani o takratnih dogodkih. Zato je prav, da se prebivalci Kočevske in še posebej Mozlja spomnimo takratnih usodnih dogodkov, ki so tako močno zaznamovali naše prednike in pustili sledi tudi v nas samih. **D**

Komunistična partija se je zavedala, da okrog kočevskega procesa mrgoli zločinov, zato ga je »obesila na klin« in ga prepovedala javno omenjati.

bomo razumeli, zakaj so bili protikomunisti deležni tako strahotnega narodnega izdajstva, zakaj kraji njihovih posmrtnih ostankov ne smejo biti znani in označeni, zakaj so delu ujetnikov sodili v tajnosti, zakaj so se dokumenti kar nenadoma »izgubili«, zakaj se o svetovno znanem procesu po 70 letih še vedno ne sme preglasno govoriti ... Slovensko ljudstvo pa je vendarle

zato, ker so bili nasprotniki režima.« Veliko pove tudi dejstvo, da sta dva vidna člana slovenske partije, Teodor Tomišek in Dušan Bravničar, v začetku šestdesetih let prejšnjega stoletja dala pobudo za izdajo monografije o kočevskem procesu kot najpomembnejšem in najpravičnejšem medvojnem pravosodnem dejanju slovenske partije. Tudi številne pobude za

Še nekaj nasprotujočih si mnenj o največji medvojni drami Slovencev

Dušan Bravničar: Kočevski proces je dokaz široke demokratičnosti in humanosti naše NOB, spoštovanja revolucionarne zakonitosti in dokaz visoke pravne kulture. Kot tak ima velik mednarodnopolitični in moralni pomen.

Stane Štrbenk: Za kočevski proces je značilno, da med obtoženci ni bilo niti enega pripadnika okupatorskih sil, nobenega italijanskega generala ali oficirja, krivega za neštete vojne zločine nad slovenskim prebivalstvom. Sodili in pobijali so samo Slovence, italijanske generale in druge vojne zločince pa so izpustili in jih galantno pospremili proti njihovi domovini. (Zaveza, št. 7, 1992, Kočevski proces, Sodba ali zločin, str. 35-36)

Zoran Polič: Sami ste videli, kako plemenito in človeško je ravnala OF z belogardisti. Vse to smo storili zato, da preprečimo še nadaljnje prelivanje slovenske krvi. (Ive A. Stanič: Kočevski proces 1943, str. 224)

Kaplan **Ivan Lavrih**, rešenec: »Odkritje resnice dolgujemo vsem živim in vsem onim, ki so darovali svoja življenja. To smo si drug drugemu slovesno obljubili, da bomo svetu povedali resnico, če nam Bog ohrani življenje. Meni ga je, zato je moja dolžnost še toliko večja.« (Ivan Lavrih: V primežu revolucije, str. 21)

Franček Saje: Proces je potekal po vseh splošno veljavnih načelih procesualnega prava. Sodišče je z vso objektivnostjo in natančnostjo razčistilo posamezne točke obtožbe. V pravnem pogledu je bil proces mejnik na razvojni poti našega pravnega reda. (Ive A. Stanič: Proti, str. 161)

Nadškof Franc Perko: Verjetno se mnogo ljudi sprašuje, zakaj Bog ne prepreči takih tragedij, zakaj dopušča ta križ, zakaj dopušča to pobijanje, zakaj je dopustil zmago tega komunističnega režima, ki je bil režim terorja in zločina. Čeprav so bili bojovníki iz protikomunističnega tabora takrat poraženi, je njihova žrtev imela in dobila svoj smisel prav v padcu tega komunističnega režima. In s sesutjem tega režima je povezana tudi končna osvoboditev Slovenije in naša slovenska samostojnost. (Bernard Nežmah: Turjak 60 let pozneje)

V času komunistične revolucije med drugo svetovno vojno so bila za uničenje »razrednega sovražnika« dovoljena vsa sredstva. Za to so zlorabljali tudi sodstvo.